

4^Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Βουλευτές:

Αβραάμ Αμαλία

Αριστοτέλους Ζωή

Γεωργακόπουλος Γεώργιος

Γλυκερίου Πολύμνια

Διαμαντάρας Κωνσταντίνος-Ραφαήλ

Καρσεράς Κωνσταντίνος

Κωνσταντίνου Θεοφίλη

Λοΐζου Κωνσταντίνος

Μαυρόγιωργου Μερόπη

Χατζηλοΐζου Στέλιος

Επικεφαλής Επιτροπής: Μάτσας Ορέστης

1. ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα έκθεση εκφράζει τον προβληματισμό των νέων βουλευτών της 4ης Βουλής των Νέων Αντιπροσώπων πάνω στο μείζον θέμα της χρήσης των πλαστικών και της ρύπανσης που δημιουργούν στο περιβάλλον. Για πολύ καιρό πάγια τακτική ήταν η απόθεση των απορριμμάτων που δημιουργούνταν απο την χρήση πλαστικού, και όχι μόνο, αντί να επιδιώκεται η επαναχρησιμοποίηση τους. Αυτό οδήγησε σε πολλά προβλήματα για την ανθρωπότητα, από περιβαλλοντικά μεχρι και προβλήματα υγείας

Για να αντιμετωπίσει αυτη τη λαίλαπα ρυπανσης, η ΕΕ το 2015 παρουσίασε ένα νέο οικονομικό μοντέλο, το οποίο ονομάστηκε Κυκλική Οικονομία. Αυτό το νέο μοντέλο, θα οδηγήσει σε βιομηχανική και οικονομική ανάπτυξη, με σεβασμό προς το περιβάλλον και παράλληλα ύπαρξη κοινωνικής ευημερίας, ενα τρίπτυχο στο οποίο βασίζεται η Οικολογία σαν σύνολο. Κινούμενη προς αυτή τη κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει θεσπίσει Οδηγίες και Κανονισμούς -με ειδική μνεία στα πλαστικά μιας χρήσης και στις συσκευασίες- και υποχρεώνει τα Κράτη-Μέλη να εναρμονιστούν θέτοντας χρονοδιαγράμματα, στόχους, ακόμα και κυρώσεις.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, με την ιδιότητα του Κράτους-Μέλους της ΕΕ, προσπαθεί να εναρμονιστεί, ως οφείλει, με τη Κοινοτική Νομοθεσία, θεσπίζοντας νόμους που ακολουθούν τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Παρ' όλη τη προσπάθεια που γίνεται από διάφορους φορείς, κρατικούς και μη, ακόμα και σήμερα υπάρχει πρόβλημα στην υλοποίηση των νομοθεσιών με αποτέλεσμα η Κύπρος να είναι ουραγός στα περιβαλλοντικά θέματα και να χάνει τα θεσπισμένα χρονοδιαγράμματα, σε σημείο να δεχτεί και πρόστιμο από την ΕΕ.

Επιπρόσθετα, στην έκθεση αναφέρεται και το θέμα της πλαστικής θαλάσσιας ρύπανσης. Μεγάλο μέρος των θαλάσσιων αποβλήτων είναι πλαστικά δημιουργώντας μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα, καθώς το θαλάσσιο οικοσύστημα επηρεάζεται και αποσταθεροποιείται. Η ρύπανση της θάλασσας δεν οφείλεται μόνο στα απόβλητα που προέρχονται από ανθρώπινες ασχολίες που συμβαίνουν στις θάλασσες και τις ακτές αλλά και από κακή διαχείριση των αποβλήτων στη στεριά καθώς, μέσω των ποταμών, μικροπλαστικά και άλλα απόβλητα, καταλήγουν στη θάλασσα.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι ευρέως γνωστό ότι η αλόγιστη χρήση του πλαστικού και κατ' επέκταση η αυξημένη παραγωγή του, μας φέρνει αντιμέτωπους με ένα από τα σοβαρότερα περιβαλλοντικά ζητήματα του 21ου αιώνα, την διαχείριση των αποβλήτων και την θαλάσσια ρύπανση. Ο τεράστιος όγκος υπερ-κατανάλωσης πλαστικού, σε συνδυασμό με την συνεχή αύξηση του πληθυσμού, έχουν οικοδομήσει –πλην αρκετών άλλων αναγκών- την ανάγκη διαχείρισης των πλαστικών απορριμμάτων. Τόσο το χαμηλό κόστος, όσο και η δυνατότητα εύκολης και ευρείας χρήσης του πλαστικού, καθιστούν τους αποτρεπτικούς παράγοντες για την αντικατάστασή του.

Η απουσία ενός αποτελεσματικού κρατικού μηχανισμού και η γενικότερη έλλειψη συστημάτων διαχείρισης απορριμμάτων έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μη ελεγχόμενων χωματερών, καθώς και μικρών ή μεγάλων σκουπιδότοπων. Η ανεξέλεγκτη απόθεση στερεών αποβλήτων αποτελεί σημαντική αιτία περιβαλλοντικών καταστροφών και κινδύνου της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, η κοινωνία των πολιτών, κινητοποιείται, σε μικρό ακόμα επίπεδο, σχετικά με τις διαδικασίες κατανάλωσης και απόρριψης πρώτων υλών, προϊόντων και απορριμμάτων. Η σοβαρότητα όμως της κατάστασης, δεν διαφαίνεται μόνο στη διευρυμένη ύπαρξη κακών πρακτικών, αλλά και στα πολύ χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τη Eurostat, η Κύπρος κατατάσσεται 3η από το τέλος στον τομέα της ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων, καθώς, το 2016 μόνο το 17% των ανακυκλώσιμων αποβλήτων κατέληγε να ανακυκλώνεται.

Όλα τα παραπάνω συντελούν στην ύπαρξη ενός μείζονος περιβαλλοντικού ζητήματος, όπως είναι αυτό της θαλάσσιας ρύπανσης, η οποία φαίνεται, μεταξύ άλλων, να έχει επιπτώσεις και στην τροφική μας αλυσίδα. Χαρακτηριστικό είναι άλλωστε το γεγονός ότι η ανισορροπία που επήλθε στο θαλάσσιο οικοσύστημα από την πλαστική ρύπανση, απειλεί αρκετά είδη προς εξαφάνιση. Πλέον υπάρχουν πολλές σημαντικές -και με αξιοσημείωτα αποτελέσματα- διεθνούς εμβέλειας πρωτοβουλίες, για την αντιμετώπισή της πλαστικής ρύπανσης.

Καταληκτικά, λόγω της κακής διαχείρισης των πλαστικών, υπάρχει υποχώρηση της προσφοράς πρώτων υλών, ενώ η ζήτηση αυξάνεται, οδηγώντας έτσι και στην αύξηση του κόστους.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ

3.1 Η Κυκλική Οικονομία ως μέσο αντιμετώπισης της πλαστικής ρύπανσης

Η σύγχρονη οικονομία του δυτικού ευρωπαϊκού κόσμου, η οποία εδραιώθηκε την περίοδο μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, βασίζεται στις παραμέτρους της προσφοράς και της ζήτησης που καθορίζουν και την παραγωγή. Το μοντέλο αυτό που περιγράφεται ως γραμμική οικονομία, αποτελεί ένα βραχυπρόθεσμο βιομηχανικό μοντέλο του οποίου οι επιπτώσεις επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον, όπως την εξάντληση των φυσικών πόρων καθώς επίσης τη χερσαία και τη θαλάσσια ρύπανση.

Επιτακτική είναι η ανάγκη της στροφής προς ένα αειφόρο μοντέλο ανάπτυξης. Η αειφόρος ανάπτυξη εκτείνεται σε τρεις πυλώνες την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, στους οποίους δίνεται ισότιμη βαρύτητα. Για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης προτάθηκε το κυκλικό μοντέλο οικονομίας, το οποίο εδραιώνεται σταδιακά με πρωτοβουλία της ΕΕ και έρχεται να αντικαταστήσει το γραμμικό. Το κυκλικό μοντέλο βασίζεται στην αρχή της μέγιστης αξιοποίησης φυσικών πόρων και πρώτων υλών οι οποίες επαναχρησιμοποιούνται μέχρι τέλους και ανακτάται οποιαδήποτε μορφή ενέργειας από αυτές.

Το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας είναι συνυφασμένο με την ορθή διαχείριση απορριμμάτων, σημείο κλειδί της οποίας είναι η ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Αρχικά, προτεραιότητα αποτελεί η αποφυγή δημιουργίας απορριμμάτων, προωθώντας την υπεύθυνη κατανάλωση και την βελτιστοποίηση σχεδιασμού προϊόντων, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ευθύνη του παραγωγού. Έπειτα, ακολουθεί η επαναχρησιμοποίηση, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και σε επίπεδο κατανάλωσης. Επόμενη σε σειρά έρχεται η ανακύκλωση, για την οποία απαραίτητη είναι, τόσο η συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών, όσο και του κρατικού μηχανισμού. Στη συνέχεια, ακολουθεί η ανάκτηση ενέργειας μέσω της καύσης από τα μη ανακυκλωσιμα υλικά. Τέλος, πραγματοποιείται η τελική απόθεση των απορριμμάτων σε χώρους υγειονομικής ταφής.

Η νομοθετική κατοχύρωση της κυκλικής οικονομίας και της ορθής διαχείρισης αποβλήτων από την ΕΕ αποτελεί το θεμέλιο λίθο για τον τερματισμό του φαύλου κύκλου του πλαστικού και θέτει το πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος της ρύπανσης, δίνοντας την ευκαιρία για την εφαρμογή ενός νεοσύστατου αειφόρου οικονομικού μοντέλου.

3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 2015 με στόχο το κλείσιμο του κύκλου του πλαστικού προωθεί σχέδιο δράσης με επίκεντρο την κυκλική οικονομία. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη σειρά δεσμεύσεων πάνω στον οικολογικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη στρατηγικών προσεγγίσεων για τις πλαστικές ύλες και τα χημικά προϊόντα. Στη συνέχεια παρατίθενται το κανονιστικό πλαίσιο καθώς και σχετικές οδηγίες προς την επίτευξη της μετάβασης στην κυκλική οικονομία.

Οδηγία 2008/56/ΕΚ – δράση της ΕΕ στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον. Με την Οδηγία αυτή η ΕΕ απαιτεί από τα κράτη μέλη της να αναπτύξουν στρατηγικές για την επίτευξη ‘καλής περιβαλλοντικής κατάστασης’ με προθεσμία ως το 2020. Στόχος της Ευρωπαϊκής κοινότητας είναι ιδιαίτερα σε μακροχρόνιες οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με το περιβάλλον να είναι αειφόρες. Επιπρόσθετα, υπογραμμίζει την ανάγκη συνεργασίας των ευρωπαϊκών χωρών με τα γειτονικά τους κράτη για χάραξη κοινής θαλάσσιας στρατηγικής. Οι χώρες που δραστηριοποιούνται στην ίδια θαλάσσια περιφέρεια οφείλουν να συντονίζουν τις δράσεις τους. Στην Κύπρο τον Ιούλιο του 2008 τέθηκε σε ισχύ η προαναφερόμενη οδηγία. Ωστόσο, η ενσωμάτωση αυτή αποτελεί περισσότερο διακήρυξη παρά πραγματικότητα.

Οδηγία 2018/852/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας. Η εφαρμογή αυτής της Οδηγίας στοχεύει στη προώθηση της μείωσης της κατανάλωσης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και άλλων τρόπων ανάκτησης των πρώτων υλών, αντί της τελικής τους απόθεσης, συμβάλλοντας κατ’αυτόν τον τρόπο στη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία. Η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται από τις 4 Ιουλίου 2018 και πρέπει να θεσπιστεί νομοθετικά στις χώρες της ΕΕ έως τις 5 Ιουλίου 2020. Η Κυπριακή Δημοκρατία δυστυχώς είναι εναρμονισμένη μέχρι σήμερα με την προηγούμενη έκδοση της Οδηγίας την Οδηγία 94/62/ΕΚ και όχι με την τροποποιημένη κινδυνεύοντας να υποστεί τις συνέπειες για ακόμη μία φορά. Μέχρι και την 18η Ιουλίου 2013, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είχε συμμορφωθεί με τις διατάξεις του άρθρου 14 της Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 1999/31/ΕΚ περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την Οδηγία 2011/97/ΕΕ. Έτσι, στις 23 Μαΐου 2011 ξεκίνησε διαδικασία επί παραβάσει εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας για τη μη συμμόρφωση της με τις παραπάνω διατάξεις. Οριστικά, τέθηκαν εκτός λειτουργίας οι χωματερές ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων τον Φεβρουάριο του 2019. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα αλλαγής κατεύθυνσης της Κύπρου σε αντίστοιχα ζητήματα προς αποφυγή παρόμοιων ποινών από την ΕΕ.

Οδηγία 2018/0172/ΕΕ σχετικά με τη μείωση των επιπτώσεων ορισμένων πλαστικών προϊόντων στο περιβάλλον. Πρόσφατα το Κοινοβούλιο ενέκρινε με την οδηγία αυτή την απαγόρευση πλαστικών μιας χρήσης μέχρι το 2021. Συγκεκριμένα στην απαγόρευση εμπίπτουν μπουκάλια και καπάκια, αποτσίγαρα, μπατονέτες, πακέτα και περιτυλίγματα από σνάκς, υγειονομικές εφαρμογές, μαχαιροπίρουνα, καλαμάκια και αναδευτήρες, πλαστικά ποτήρια, μπαλόνια, δοχεία τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων και των συσκευασιών γρήγορου φαγητού. Προσθέτοντας, η πολιτική της ΕΕ επιβάλλει την περαιτέρω ευθύνη του παραγωγού της ρύθμισης των κρατών μελών να διασφαλίσουν ότι οι εταιρείες καπνού θα καλύπτουν το κόστος συλλογής των αποβλήτων από τα εν λόγω προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς, επεξεργασίας και συλλογής απορριμμάτων. Το ίδιο ισχύει και για τους παραγωγούς αλιευτικών εργαλείων που περιέχουν πλαστικό, οι οποίοι θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου ανακύκλωσης. Επεκτείνεται ακόμη και στον καταναλωτή με την προώθηση του συστήματος 'ο ρυπαίνων πληρώνει'. Η Κυπριακή Δημοκρατία ως υπερμετρος καταναλωτής των προϊόντων αυτών βρίσκεται στη κρίσιμη θέση διευθέτησης σταδιακής ενσωμάτωσης της Οδηγίας πριν την παρέλευση της προθεσμίας.

3.3 Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο - Εφαρμογή

Η Κυπριακή Δημοκρατία θέλοντας να εναρμονιστεί με την οδηγία 2008/98/ΕΚ της ΕΕ καθώς και με τις τροποποιήσεις της (Κανονισμός (ΕΕ) 1357/2014 και Οδηγία (ΕΕ) 2015/1127) υιοθέτησε τον νόμο (Ν.185(Ι)/2011) λεγόμενο και ως "Περί αποβλήτων νόμος του 2011, καθώς και τις τροποποιήσεις του έως την τελευταία (Ν.120(Ι)/2016). Ο νόμος αυτός προνοεί τη πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων καθώς και τη διαχείρισή τους, ιεραρχώντας τα βάσει του μοντέλου της Κυκλικής Οικονομίας. Στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου, υπάρχει πρόνοια για διαχείριση των αποβλήτων με σεβασμό στην ανθρώπινη υγεία καθώς και στο περιβάλλον αποφεύγοντας την ρύπανση ζωτικών αγαθών όπως το νερό και ο αέρας. Παράλληλα, στο άρθρο 11 δίνεται η δυνατότητα στο Υπουργικό Συμβούλιο να θεσπίσει μέτρα τα οποία προσάπτουν διευρυμένη ευθύνη στους παραγωγούς προϊόντων για την καλύτερη ποιότητα των πλαστικών έτσι ώστε να ευνοείται η επαναχρησιμοποίησή τους.

Σε τοπικό επίπεδο, η εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας και η υιοθέτηση από τις εταιρείες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης παρόλο που εξυπηρετεί τους 17 Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, γίνεται πολύ περιορισμένα.

Τα δεδομένα για την Κύπρο είναι αποκαρδιωτικά με τα ποσοστά της ανακύκλωσης, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Γραφείο (ΕΕΓ) να φτάνουν από το 4% το 2004, στο 17% το 2015, ποσοστό χαμηλότερο με τον μέσο όρο των ευρωπαϊκών κρατών. Τη δεδομένη στιγμή έχει τεθεί σε εφαρμογή το σύστημα διαχείρισης αποβλήτων το οποίο εντάσσεται στην εθνική στρατηγική διαχείρισης 2015-2021. Η στρατηγική αυτή αφορά γενικότερα τα απόβλητα χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένο σχέδιο για την διαχείριση των πλαστικών. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι το μοναδικό κράτος μέλος της ΕΕ το οποίο δεν έχει καταθέσει σχέδιο στρατηγικής στο ΕΕΓ το οποίο ηγείται στην χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής. Το παρόν σύστημα διαχείρισης αποβλήτων κρίνεται ανεπαρκές σε σχέση με τα πρότυπα της ΕΕ. Θετικό βήμα ήταν μετάθεση της αρμοδιότητας διαχείρισης των απορριμμάτων από το Υπουργείο Εσωτερικών, στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, εμπλέκοντας πιο ενεργά την τοπική αυτοδιοίκηση, όσον αφορά την διαλογή των αποβλήτων και τη διαχείριση των πράσινων σημείων. Η διαχείριση των μη ανακυκλώσιμων πλαστικών γίνεται από τους δύο ενεργούς ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διάθεσης Απορριμμάτων), ενώ τα απορρίμματα τα οποία δεν μπορούν να τύχουν περαιτέρω ενεργειακής ανάκτησης καταλήγουν στους χώρους υγειονομικής ταφής.

3.4 Το ζήτημα της θαλάσσιας ρύπανσης

Η πλαστική ρύπανση έχει αναγνωριστεί ως μία από τις κυριότερες εστίες ρύπανσης των ωκεανών στη διεθνή διάσκεψη «Our Ocean Conference» που φιλοξένησε η ΕΕ το 2017. Εκτιμάται ότι το πλαστικό αντιπροσωπεύει πάνω από το 80% των απορριμμάτων παγκόσμια, και η ζημιά στο θαλάσσιο οικοσύστημα ανέρχεται σε τουλάχιστον 8 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Πολλές φορές τα απορρίμματα αποτίθενται παράνομα σε χώρους υγειονομικής ταφής ή σε παράνομες χωματερές, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι πιθανότητες να διαρρεύσουν σε ποτάμια και επομένως στη θάλασσα. Ο φόβος επιμόλυνσης της τροφικής αλυσίδας, άρα και της ανθρώπινης υγείας, λόγω της κατάποσής τους από ζωντανούς οργανισμούς είναι πλέον ορατός αφού, με το χρόνο και την έκθεση στο ηλιακό φως, τα πλαστικά αποδομούνται όλο και σε μικρότερα κομμάτια. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι στη Μεσόγειο υπάρχουν 1,25 εκατομμύρια μικροπλαστικά ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα βόρεια παράλια της Καρπασίας, βρέθηκαν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά μικροπλαστικών σε βάθος 60cm, σε οικολογικά σημαντικές παραλίες όπου αναπαράγονται χελώνες.

3.5 Ρύπανση από άλλες χώρες μέσω θαλάσσιων ρευμάτων

Σύμφωνα με μελέτη της οργάνωσης World Wildlife Fund σχετικά με την ρύπανση της Μεσογείου από τα πλαστικά, παρατηρήθηκε ότι η ρύπανση αυτή προέρχεται κυρίως από την Τουρκία και την Ισπανία, και σε μικρότερο βαθμό, από την Ιταλία, την Αίγυπτο, τη Γαλλία και την Ελλάδα. Ο ποταμός Νείλος της Αιγύπτου, καθώς και τα ποτάμια Τσειχάν και Σεϊχάν στην Τουρκία, τα οποία διασχίζουν πυκνοκατοικημένες περιοχές, παρασέρνουν πλαστικά απόβλητα με αποτέλεσμα να καταλήγουν στη θάλασσα της Μεσογείου. Σύμφωνα με άρθρο του BBC στις ακτές του Λιβάνου έχουν βρεθεί διάφορα πλαστικά απόβλητα όπως μπουκαλάκια νερού, παιχνίδια, πλαστικές σακούλες μιας χρήσης, τα οποία επίσης καταλήγουν στην Μεσόγειο επηρεάζοντας έτσι και τις γειτονικές χώρες περιλαμβανομένης της Κύπρου, εφόσον τα απόβλητα αυτά παρασύρονται από τα θαλάσσια ρεύματα.

3.6 Δίκτυο αποχέτευσης και όμβρια ύδατα, καταλήγουν στη θάλασσα

Τα μικροπλαστικά έχουν εισχωρήσει για τα καλά στο εμπόριο. Εμπεριέχονται σε μία ευρεία γκάμα προϊόντων καθημερινής χρήσης, όπως οδοντόκρεμες, σαμπουάν, και καλλυντικά.

Το αποτέλεσμα είναι ότι έχουν ανιχνευθεί ήδη μικρο και νάνοπλαστικά στα αποχετευτικά μας συστήματα. Αν και οι προηγμένες μονάδες επεξεργασίας λυμάτων δύναται να φιλτράρουν περισσότερο από το 90% αυτών των σωματιδίων, δεν τα εκμηδενίζει. Η υπόλοιπη λάσπη εξαπλώνεται στη στεριά και σε περίπτωση πλημμυρών ή ισχυρών βροχοπτώσεων καταλήγει σε υδάτινους αποδέκτες.

Όπως προκύπτει και από έρευνες σε άλλα μέρη του κόσμου έχουν ανιχνευθεί μικροπλαστικά ακόμα και στο σύστημα ομβρίων υδάτων. Αυτά τα μικροπλαστικά προέρχονται από 2 πηγές. Βασική πηγή είναι τα ελαστικά αυτοκινήτων. Η άλλη πηγή είναι οι μπογιές που χρησιμοποιούνται για τη σήμανση των δρόμων όπου με τη βροχόπτωση αυτά τα πλαστικά εισχωρούν στο δίκτυο ομβρίων υδάτων και στη συνέχεια στη Μεσόγειο.

3.7 Τουρισμός

Ο τουρισμός είναι μία από τις πιο κερδοφόρες βιομηχανίες του νησιού, ωστόσο έχει σημαντικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο με την αύξηση των απορριμμάτων που καταλήγουν στη Μεσόγειο να είναι ραγδαία και να αγγίζει το 40%.

Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου τον χρόνο που πέρασε επισκέφτηκαν την Κύπρο 3.938.625 τουρίστες από ολόκληρο τον κόσμο. Το γεγονός αυτό επιβαρύνει τις παράκτιες περιοχές του νησιού αφού αυξάνεται αρκετά τόσο η κατανάλωση πλαστικού όσο και η θαλάσσια πλαστική ρύπανση, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζονται χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης.

Ο Βιώσιμος ή Αειφόρος Τουρισμός (Sustainable Tourism) λαμβάνει πλήρως υπόψη του, τις υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού, ανταποκρινόμενος στις ανάγκες των επισκεπτών του κλάδου και των κοινοτήτων στους προορισμούς υποδοχής (αεροδρόμια-λιμάνια). Στην Κύπρο έχει ιδρυθεί το 2006 ο Κυπριακός Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού (CSTI), ένας ανεξάρτητος Οργανισμός, πρωτοβουλία του οποίου είναι η οργάνωση του προγράμματος “Prevent Plastic in the Mediterranean Sea”. Στόχος της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας είναι η ενημέρωση των τοπικών αρχών και των φορέων που ασχολούνται με την τουριστική βιομηχανία σχετικά με τους κανονισμούς και τις διαδικασίες που απαιτούνται για την προστασία των παραλιών από πλαστικά απορρίμματα, την διοργάνωση εργασιών ενημέρωσης της ξενοδοχειακής βιομηχανίας για βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης πλαστικών αποβλήτων και η ενθάρρυνση των τουριστών στην μείωση χρήσης πλαστικών κατά την διάρκεια διαμονής τους στην Κύπρο.

Ακόμη μια ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία του οργανισμού είναι η χαρτογράφηση αποβλήτων και δημιουργία Οδηγού Διαχείρισης Απορριμμάτων για τις Ξενοδοχειακές Μονάδες στην Κύπρο. Το έγγραφο καθοδήγησης είναι προσαρμοσμένο κυρίως στις ανάγκες των ξενοδοχείων και άλλων οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή τουριστική βιομηχανία. Σκοπός του οδηγού είναι να αναδείξει τα οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη της ανάληψης χαρτογράφησης αποβλήτων στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους.

4 Συμπεράσματα

Η κυκλική οικονομία είναι μονόδρομος για την επίλυση του προβλήματος διαχείρισης του πλαστικού καθώς στοχεύει στην διαφύλαξη των φυσικών πόρων και την αειφόρο ανάπτυξη. Η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να εναρμονιστεί καθολικά με το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο ούτως ώστε να αποφύγει την επιβολή κυρώσεων και να υλοποιήσει τους εθνικούς της στόχους. Η επαναξιολόγηση της εφαρμογής του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου πρέπει να συνοδεύεται με αυστηρότερες ποινές

στους παραβάτες και την παροχή οικονομικών κινήτρων και την επιβράβευση σε όσους πρωτοπορούν και τηρούν την νομοθεσία.

Η θαλάσσια ρύπανση της Μεσογείου από πλαστικά απορρίμματα και μικροπλαστικά είναι μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος. Τα πλαστικά που καταλήγουν από τα όμβρια ύδατα, τα δίκτυα αποχέτευσης, τα απορρίμματα τρίτων χωρών καθώς και τα απορρίμματα της τουριστικής βιομηχανίας είναι οι κύριες πηγές της θαλάσσιας ρύπανσης. Η ορθή διαχείριση των δικτύων αποχέτευσης και των όμβριων υδάτων ενδέχεται να μειώσει δραστικά τον όγκο των πλαστικών που εισέρχονται στην θάλασσα. Η διακρατική συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών χωρών κρίνεται αναγκαία καθώς επίσης και η υιοθέτηση του βιώσιμου τουρισμού, προωθώντας την συνεργασία της κρατικής μηχανής, των ΜΚΟ και τέλος της τουριστικής βιομηχανίας.

5 Προτάσεις και πρακτικές

Προτάσεις που έχουν ως στόχο για την αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης από πλαστικά και την μείωση της χρήσης τους γενικότερα χωρίζονται σε 5 πυλώνες:

1. Κράτος

- Πλήρης εναρμόνιση με το νόμο (Ν.185(Ι)/2011) για την διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού με την ευρωπαϊκή οδηγία 2018/852/ΕΚ μέσω φορολογικών κινήτρων ή αντικινήτρων.
- Προσθήκη επιπλέον χρέωσης για όλα τα πλαστικά μιας χρήσης με θέσπιση αντίστοιχης νομοθεσίας για την ολοκληρωτική απαγόρευσή τους, όπου δύναται, στα επόμενα 3 χρόνια.
- Θέσπιση σχετικής νομοθεσίας όπου να εναρμονίζονται όλες οι τουριστικές επιχειρήσεις με τους στόχους του βιώσιμου τουρισμού σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές αρχές, Υφυπουργείου Τουρισμού (π.χ. Οδηγός για "Συμβουλές για τη μείωση των πλαστικών στα ξενοδοχεία").
- Τροποποίηση του σχεδίου εγγυοδοτικών μηχανών (Deposit Refund System (DRS) με μεγαλύτερη χρηματική αμοιβή κατά την εναπόθεση των χρησιμοποιημένων πλαστικών μπουκαλιών.
- Αύξηση χρέωσης στην αρχική τιμή των πλαστικών συσκευασιών που αφορούν ροφήματα στα σημεία πώλησής τους, όπου με την επιστροφή των συσκευασιών θα καταργείται η επιπλέον χρέωση στην επόμενη αγορά των προϊόντων αυτών.

- Προτείνεται η δημιουργία πράσινου ταμείου από τα έσοδα της επιπλέον χρέωσης ώστε να χρησιμοποιούνται σε πράσινες πρακτικές (π.χ. αγορά περισσότερων κάδων ανακύκλωσης).
- Εντατική ενημέρωση του κοινού (περιβαλλοντική εκπαίδευση) μέσω ΜΜΕ, ενημερωτικού υλικού, ημερίδων σε σχολεία, καμπάνιες σε δήμους, κοινότητες αλλά και μέσω του ΚΟΑ (π.χ. Ποδόσφαιρο, Καλαθόσφαιρα, Στίβο, κ.α.).
- Παράλληλα με την εφαρμογή του νόμου “Pay as you throw” προτείνουμε επιβολή κυρώσεων σε άτομα που δεν εναρμονίζονται με αυτήν την πολιτική.
- Το κράτος πρέπει να επενδύσει ενδυναμώνοντας και στηρίζοντας τους ΜΚΟ καθώς και τις πρωτοβουλίες πολιτών για την ανάπτυξη του έργου τους στο περιβάλλον. Επίσης, η καλή επαφή των κυβερνητικών υπηρεσιών με το επιστημονικό προσωπικό των ΜΚΟ για την καλύτερη επιστημονική προσέγγιση σε περιβαλλοντικά θέματα

2. Κοινωνία Πολιτών

- Ενίσχυση της πρωτοβουλίας των πολιτών όσον αφορά την χρήση προϊόντων φιλικών στο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, μια πιθανή εφαρμογή αυτής της πτυχής, είναι η χρήση από τον πολίτη επαναχρησιμοποιήσιμων πλαστικών προϊόντων ή και άλλων υλικών που αντικαθιστούν τα πλαστικά αυτά.
- Ενθάρρυνση των πολιτών στην συμμετοχή τους σε εκδηλώσεις με περιβαλλοντικό χαρακτήρα ή/και εθελοντικές δράσεις.

3. Ακαδημαϊκή κοινότητα

- Η χαρτογράφηση εστιών ρύπανσης από πλαστικά κρίνεται αναγκαία, τόσο στην χερσαία όσο και στη θαλάσσια περιοχή της Κύπρου. Σταδιακά κρίνεται σκόπιμη και η επέκταση της μελέτης του χάρτη αυτού και με τις γύρω χώρες ώστε να εντοπιστεί με στοιχεία η προέλευση και η ποσότητα των πλαστικών αποβλήτων εντός της Μεσογείου.

4. Βιομηχανία/Επιχειρήσεις

- Επιβράβευση των επιχειρήσεων για την περιβαλλοντική συνείδηση, λειτουργία και δράση τους. Η επίτευξη του στόχου αυτού μπορεί να γίνει με την θέσπιση ετήσιων βραβείων που θα προκύπτουν μέσω κριτηρίων αξιολόγησης.

- Έχοντας ως παράδειγμα το Αεροδρόμιο San Francisco International Airport το οποίο αποτελεί το πρώτο αεροδρόμιο που απαγόρευσε ολοκληρωτικά τα πλαστικά μπουκάλια νερού από τον Αύγουστο του 2019 σε όλους τους χώρους που στεγάζονται στο αεροδρόμιο (καφετέριες, εστιατόρια, περίπτερα κ.α.) έτσι και τα δικά μας αεροδρόμια-λιμάνια θα μπορούσαν να υιοθετήσουν την ίδια πολιτική. Η πρόταση αυτή συντελεί στην μείωση της κατανάλωσης πλαστικού αλλά δημιουργεί και ένα φιλο-περιβαλλοντικό κλίμα ως πρώτη εικόνα για τον κάθε πολίτη που επισκέπτεται τη χώρα μας.
- Υποχρέωση των επιχειρήσεων και των μεγάλων υποστατικών να έχουν κάδους ανακύκλωσης τόσο στο εσωτερικό τους, όσο και στο εξωτερικό τους.